

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2022/2023

Kateřina Smrčková

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Pojetí daimóna v přirozené magii Marsilia Ficina
podle spisu De vita

The Conception of „Daimon“ in Marsilio Ficino’s Natural Magic in his
Three Books of Life

Kateřina Smrčková

Katedra Filozofie

Vedoucí práce: prof. PhDr. Tomáš Nejeschleba, Ph.D.
Studijní program: Filozofie / Religionistika

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Pojetí daimóna v přirozené magii Marsilia Ficina podle jeho spisu De Vita* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

Kateřina Smrčková

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Tomáši Nejeschlebovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za jeho trpělivost, vstřícnost, laskavost a cenné rady, které mi v průběhu psaní práce mnohokrát pomohly.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na práci Marsilia Ficina, konkrétně na jeho dílo *Tři knihy o životě*. Zabývá se Ficinovou astrologií, přirozenou magií, a hlavně jeho vtažem k daimónům. Snaží se systematizovat Ficinovu nauku o daimónech a zasadit ji do jeho struktury universa. Analyzuje Ficinův postoj k této nauce a informuje o její možné problematice. Soustředí se také na práci s daimóny a jejich využívání v rámci Ficinovy přirozené magie.

Klíčová slova

daimón, Ficino, astrologie, magie, duše, duch

Abstract

This bachelor thesis focuses on the work of Marsilio Ficino, specifically on his work *The Three Books of Life*. It deals with Ficino's astrology, natural magic, and especially his attraction to daimones. It seeks to systematize Ficino's doctrine of daimones and place it within the structure of his universe. It analyses Ficino's attitude towards this doctrine and informs us of its possible problematics. It also focuses on the work with daimones and their use within Ficino's natural magic.

Keywords

daimon, Ficino, astrology, magic, soul, spirit

Obsah

Úvod	1
Marsilio Ficino a jeho život.....	3
Ficinova astrologie ve spisu <i>De Vita</i>	6
Charakter Ficinovy přirozené magie ve spisu <i>De Vita</i>	9
Akceptuje Ficino nauku o daimónech?	16
Struktura Ficinovy nauky o daimónech.....	20
Jak se staví k magickému využití sil daimónů?	28
Daimonická magie	28
Závěr	35
Bibliografie	37

Úvod

V rámci své práce se zaměřím na dílo a filosofii známého renesančního filosofa Marsilia Ficina. V úvodu se budu snažit stručně přiblížit jeho život a pozadí jeho filosofie. Zaměřím se na to, jaké bylo jeho rodinné zázemí, čemu se v průběhu svého života věnoval a jak to v budoucnu ovlivnilo jeho práci. Následně se budu věnovat jednomu z jeho hlavních děl, kterým je spis *Tři knihy o životě*.

Tato kniha vyšla v prosinci roku 1489 s názvem *De vita libri tres*. Skládá ze tří částí: *O zdravém životě (De Vita Sana)*, *O dlouhém životě (De Vita Longa)* a *O životě podle nebes (De Vita Coelitus Comparanda)*. Původně tyto knihy vznikaly jako samostatné pojednání, později byly spojeny dodatečnými vsuvkami do jednotného díla. Zaměřím se hlavně na třetí část, *O životě podle nebes*, která původně vznikla jako druhé pojednání a ke které patří také dvě apologie. Ficino v ní rozpracovává své astrologicko-magické představy. Věnuje se tomu, jak mohou nebeská tělesa a jejich síly ovlivňovat život člověka. Rozpracovává zde také koncept své “přirozené magie”.¹

Důležité je na začátek říct, že tématem knihy není jen přirozená magie, spíše by se dala nazvat lékařským spisem, Ficino tak sám dělá. Ficino byl po svém otci lékařem a v této knize se dozvíme hlavně to, jak se může člověk pomocí přírodních látek a pomocí astrologie, tedy nebeských těles, vyhnout různým nemocem a chorobám, nebo jak je případně léčit, nastanou-li. Konkrétně je tato kniha věnována intelektuálům, tedy filosofům. Podle Ficina mají být tito lidé zvláště ovlivněni melancholií, která přichází s intelektuální činností.

K rozboru této knihy mi pomůže sekundární litera od autorů, kteří se v rámci svých děl zaměřili právě na téma renesanční magie. Jde v první řadě o Frances A. Yates, především její knihu na její knihu *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*². Dále Lynn Thorndike a jeho kniha *A history of magic and experimental*

---

¹ Marsilio Ficino, *Tři knihy o životě – De vita libri tres*, ed. Jana Slezáková, přel. Jakub Hlaváček a Zdeněk Žalud, Latinsko-české vydání, Praha: Oikoymenh, 2020, str. 15

² Frances A. Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, London: Routledge and Kegan Paul, 1964.

science³, konečně D.P. Walker: *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*⁴.

Samostatně se budu věnovat Ficinově astrologii. Ta provází celé jeho dílo a úzce je spojena jeho přirozenou magií. Jelikož je ale jeho astrologie velmi rozsáhlá a komplikovaná, zaměřím se spíše na její celkovou funkci a zmíním pár pro Ficina důležitých planet. Více podrobně proberu jeho přirozenou magii, kterou Ficino představuje v knize *O životě podle nebes*. Jelikož se nacházíme v lékařském spisu, magie zde je také popisována z tohoto pohledu, jako praktika, která napomáhá člověku k dlouhému a spokojenému životu. Zaměřím se na zdroje jeho magie, na její hlavní charakteristiky, jakých prostředků využívá (talismany, obrazy, hudba) a také jak je propojená s Ficinovou astrologií (figury).

Pojem daimón bude poté mým hlavním zaměřením. Jako první bude důležité odpovědět si na otázku, zdali Ficino nauku o daimónech akceptuje. Budu se zabývat tématem autorit, na které se Ficino odkazuje a jak je jeho práce kompatibilní s křesťanskou naukou. Následně se pokusím vysvětlit, jak je tato nauka o daimónech v jeho díle strukturovaná. V rámci toho se budu snažit více přiblížit i Ficinovu filosofii a jeho chápání světa, jak je podle něj svět uspořádaný. Zaměřím se také na to, jaké místo zaujímá v jeho filosofii právě daimón, jak Ficino tuto bytost chápe a jaké jsou její funkce.

Na závěr své práce se pokusím interpretovat Ficinův postoj k využívání sil daimónů v magii. Tuto část nechávám záměrně až na konec, jelikož si myslím, že je nutné mít již určité povědomí o Ficinově filosofii a o jeho vztahu k samotným daimónům. Shrnu, s jakými daimóny Ficino v knize *O životě podle nebes* pracuje, jaká možná úskalí se v této práci skrývají a více podrobně rozeberu situaci, ve které se Ficino nacházel při psaní této práce.

---

³ Lynn Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, vol. IV, New York, Macmillan, 1934.

⁴ Daniel Pickering Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, Pennsylvania: Penn State Press, 2000.

Marsilio Ficino a jeho život

Na začátek bych se ráda zaměřila na samotného Marsilia Ficina a jeho život. Tento známý florentský platonik se narodil ve městě Figline nedaleko Florencie v roce 1433. Ve Florencii získal také své vzdělání, nejdříve v humanistických oborech, později však i ve filosofii a medicíně. Následně se soustředil hlavně na studium řečtiny, jeho záměrem bylo studovat původní zdroje platónské filosofie a přeložit je, tak aby byly dostupné i pro západní svět. Ficino byl celkově velmi sečtělý v řeckých i latinských pramenech antické filosofie.⁵

Ještě předtím, než se pustil do překladů Platóna, přeložil na požádání Cosima de' Medici hermetické spisy (1463). Překlad Platóna poté dokončil během následujících let. Jednalo se o vůbec první kompletní překlad do některého ze západních jazyků, konkrétně do latiny. Tento překlad Platóna se používal ještě dlouho po jeho smrti.⁶ V roce 1469 napsal první komentář k Platónovu *Symposiu*. V mladém věku napsal také *Základy platónského učení* a své hlavní dílo s názvem *Platónská teologie* (*Theologia Platonica*) napsal mezi lety 1469 až 1474. Později se zajímal i překladem a psaním komentářů k Plótínovi. Kromě překladů, komentářů a psaní vlastních děl byla pro Ficina důležitá i korespondence. Od roku 1473 začal sbírat svou korespondenci a tento soubor dopisů sám vydal v roce 1495.

Ficino byl podobně jako jeho otec lékařem, ale zároveň od roku 1473 knězem a o pár let později také kanovník florentského dómu.⁷ Věnoval se tedy nejen léčbě těla, ale i duchovní úrovni života. Při léčbě na duchovní rovině šel Ficino ale ještě hlouběji než jenom jako kněz, jelikož mimo vše již zmíněné byl zároveň také astrologem. Věnoval se tedy tělu, duši, ale také více jemnohmotným úrovním lidského života.⁸

---

⁵ Paul Oscar Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, přel. Nejeschleba Tomáš (Praha: Vyšehrad, 2007), str. 47

⁶ Žemla, Martin, „Ficinovy knihy o Životě“. In *Marsilio Ficino, Tři knihy o Životě*, 11-91. Praha: Oikoymenh, 2020, str. 11-12

⁷ tamtéž

⁸ tamtéž

V posledních letech života vytvořil ještě další překlady, komentáře a traktáty. Ficino byl úzce spjat s rodinou Medicejských, a tak se po jejich vyhnání z Florencie v roce 1494 uchýlil do ústraní. Zemřel v roce 1499.⁹

Ficinovy spisy představují velmi propracovaný myšlenkový systém. Jeho díla jsou protkaná podobenstvími, alegoriemi a citacemi jeho oblíbených autorů. Pokoušel se podat podrobný popis universa, který měl v návaznosti na novoplatónské a středověké zdroje pojetí jedné velké hierarchie s Bohem na svém vrcholku. Kromě raného humanismu a středověkého platonismu se u Ficina objevují i jiné vlivy. Například na univerzitě ve Florencii navštěvoval kurzy aristotelismu, jeho obeznámenost se scholastickými texty je patrná nejen v jeho dílech, ale i v jeho terminologii a metodě zdůvodňování.¹⁰ Ficino znal také některé spisy Tomáše Akvinského, na kterého v mnoha svých argumentech také navazoval. To je patrné právě v knize *O životě podle nebes*, kde je Tomáš Akvinský několikrát zmiňován. Ficino byl také nadšený pro kosmologické a metafyzické spekulace. Teorie, které byl schopen vymyslet, měly velký dopad na myšlení jeho doby i několika následujících století.¹¹

Své místo má ve Ficinově životě i slavná Platónská akademie. Ficino byl po mnoho let její hlavou a vůdčím duchem. Spíše, než o pevně zřízenou instituci šlo o organizovaný kruh přátel.¹² Probíhaly zde neformální diskuze, soukromá čtení Platóna a dalších textů, nebo se konaly veřejné přednášky o Platónovi a Plótínovi. Ficinova korespondence mimo jiné sloužila pro udržování styků právě se členy Akademie.¹³

Co se týče Ficinovy filosofie, je důležité zmínit jeho vztah k náboženství. Tohoto tématu se několikrát dotknu v rámci své práce, ale momentálně bych se na něj chtěla podívat více obecně a objasnit ho. Jak už jsem dříve psala, Ficino byl knězem a kanovníkem florentské katedrály, tudíž znal křesťanskou teologii a není pochyb, že chtěl být pravověrným křesťanem.¹⁴ Ficino na své víře trval, dokonce byl

---

⁹ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 50

¹⁰ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 49

¹¹ tamtéž

¹² Hankins, James, ed. *Renesanční filosofie*. Přeložil Martin Pokorný. Dějiny filosofie, 7. Praha: Oikoymenth, 2011, str. 36–37

¹³ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 51

¹⁴ Hankins, *Renesanční filosofie*, str. 116

díky ní ochoten opustit názory některých svých oblíbených filosofů.¹⁵ Domníval se, že křesťanství je to nejdokonalejší náboženství. Věřil, že uctívání božství je pro člověka velmi přirozené. Vztah náboženství a filosofie považoval za harmonický. Křesťanská víra a platonismus, což pro něj byla pravá filosofie, byli podle něj v souladu. Nesnažil se podříditi jedno druhému. Úkolem platonismu bylo potvrdit křesťanskou víru a autoritu, takže i ti, kdo nechtěli být vedeni samotnou vírou, mohli skrze rozum a filosofii dojít k pravdě.

---

¹⁵ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 57

Ficinova astrologie ve spisu *De Vita*

Myslím si, že by bylo na místě zmínit se krátce o povaze Ficinově astrologie. Přeci jen tvoří většinu knihy *O životě podle nebes* a je úzce spojená s jeho přirozenou magií. Ficino se v rámci astrologie popisované v této knize soustředí hlavně na vliv planet a hvězd na člověka. Navádí, jak tento nebeský vliv využívat, aby měl člověk život dlouhý, spokojený a bez nemocí. Popřípadě říká, jak se z různých nemocí, nebo neblahých situací vymanit.

Když Ficino mluví o planetách a popisuje, jaké mají vlastnosti a jak působí na člověka, nemůžeme pojem “planety“ nebo “hvězdy“ chápat doslovně. Jistě, že za tím vším má na mysli Slunce¹⁶, jako žhavou hvězdu, kterou vidíme denně na obloze, ale při popisu jeho vlastností ho bere spíše jako určitou nebeskou sílu. Ficino sám vysvětloval, že když astrologové řeknou, že Venuše a Saturn jsou vzájemní nepřátelé, nemůžeme to brát doslovně, jelikož všechny věci na obloze se pohybují na principu lásky. Co tím ale myslí je, že jejich účinky jsou odlišné.¹⁷

Dalo by se říci, že Ficinova přirozená magie stojí na jeho astrologii. Nejen, že se při jeho magii čerpají síly planet a hvězd, ale také je při vytváření například obrazů, nebo léků z rostlin důležité správné postavení hvězd. Ficino sám píše, že věci, které náleží ke konkrétní planetě mají být hledány a používány ve dni a hodině, kdy daná planeta vládne.¹⁸ Stejně tak obrazy, které Ficino popisuje, jsou většinou planetární.¹⁹ I při vytváření hudby a zpěvů upozorňuje na pravidla, která se týkají hvězd. Ficino praktikoval astrologii, která fungovala na principu výběru a volby příznivých časů pro zahájení určité činnosti. Nebo naopak mu tato astrologie ukázala nepříznivá období, kdy se do určitých činností nepouštět.²⁰

Nyní bych se krátce zaměřila na to, jak Ficino popisuje konkrétní planety a hvězdy, jaké jsou jejich vlastnosti a jaké mají účinky na člověka. Ve druhé kapitole knihy *O životě podle nebes*, se mimo jiné zabývá právě tím, jaká je přirozenost

---

¹⁶ Slunci věnoval Ficino samostatnou knihu: Ficino, Marsilio. *O Slunci, O světle / De Sole, De lumine*. Přeložil Jakub Hlaváček a Martin Žemla. Praha: Oikoymenh, 2017.

¹⁷ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 564

¹⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 321

¹⁹ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 72

²⁰ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 568

člověka podle nebes.²¹ Nejdříve zdůrazňuje, ať nikdo nepochybuje, že si dokážeme přivlastnit nebeské věci. Následně rozebírá s pomocí arabských astrologů celkové vlastnosti lidského rodu.²² Podle nich má mít lidstvo sluneční povahu. Ficino píše, že s tímto tvrzením souhlasí, pokud jde o jeho krásnou postavu, jas ducha a tak dále. Nicméně dodává, že pro svou čilou aktivitu pohyblivého ducha má i vlastnosti merkurické.²³ Ke dvěma předešlým přidává i vlastnosti jupiterské. Ty člověku náleží, jelikož se rodí v devátém měsíci, kdy Jupiter vládne a také proto, že ve druhém měsíci, tedy opět za jeho vlády získává člověk život (Ficino se domnívá, že duše, tedy život, se objevuje až v průběhu druhého měsíce po početí).²⁴ Slunce, Merkur a Jupiter jsou tedy tři hlavní planety, které vládou lidskému rodu.

Pro Ficina je nicméně v rámci jeho astrologie důležitější jiná trojice. Jedná se o Jupitera, Slunce a Venuši, které nazývá tři Grácie. Je jim věnovaná celá pátá kapitola s názvem: *“Tři Grácie jsou Jupiter, Slunce a Venuše. Jupiter je Grácií prostředkující mezi druhými dvěma a nejvíce nám uzpůsobenou”*²⁵. Nejdříve zde popisuje vztah mezi nimi samotnými. Píše, že Venuše je nakloněna Jupiteru a stejně tak je Jupiter nakloněn Slunci, z tohoto důvodu spolu souzní a patří k sobě, právě jako tři Grácie.²⁶ Ficino píše, že astrologové od těchto tří očekávají a vyžadují příznivé účinky.

Jednotlivě ke každé ze tří Grácií se Ficino nevyjadřuje, jelikož shrnout všechny jejich síly a účinky, by podle Ficina byla dlouhá, náročná na vyhledávání a obtížně splnitelná práce.²⁷ Vychází tedy z toho, co už bylo řečeno v názvu kapitoly, že Jupiter je jejich prostředníkem. Je to zároveň právě on, kdo je nakloněný oběma zbývajícím a kdo je nejvíce uzpůsoben člověku. Ficino píše že jsou v něm zahrnuty všechny tři Grácie a rozhodl se tedy více přiblížit právě Jupitera.

Jupiterova kvalita má být velmi přiměřená. Cokoliv bychom mohli požadovat od Venuše nebo Slunce, skrze Jupitera se nám to dostane jeho způsobem, a to velkodušněji než od Venuše a přiměřeněji než od Slunce.²⁸ Ficino radí používat

---

²¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 317

²² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 319

²³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 319

²⁴ tamtéž

²⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 341

²⁶ tamtéž

²⁷ tamtéž

²⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 343

jupiterské věci, když sám Jupiter a Luna jsou v důstojném postavení.²⁹ Pokud tyto podmínky nejsou možné, nabízí Ficino jinou variantu a tou je jupiterská kompozice. Jupiterskou kompozici je možné získat, spojíme-li do jedné věci sluneční a venušské.³⁰ Řekové měli Jupitera nazývat životem i příčinou života a astrologové zase nacházeli Jupiterovu moc v psychickém duchu.³¹ Proto měl Jupiter vést k filosofii, odhalování pravdy a k náboženství. To má dosvědčovat i sám Platón, když říká, že filosofové pocházejí od Jupitera.³²

Následně popisuje vliv Luny. Na ni si má člověk vzpomenout vždy, když vytváří věci, které zahřívají a posilují srdce a ducha, v těchto má být totiž Luna nejsilnější.³³ Spolu s Venuší znamená pak přirozenou a plodivou sílu ducha.³⁴ Lunu nazývá také letním Sluncem, protože stejně jako Slunce dělí rok na čtyři roční období, Luna takto dělí každý měsíc.³⁵ Že je Luna podobná Slunci dosvědčuje také to, že její světlo je bezpochyby světlem Slunce.³⁶ Ficino tedy dochází k tomu, že nejistější cestou bude nedělat nic bez její přízně, jelikož právě ona má všeobecně sesílat nebeské věci sem dolů.³⁷

Ne vždy je tomu tak, že planety mají na člověka pouze dobrý a prospěšný vliv. Někdy jim Ficino neváhal připsat zlé vlivy a účinky. Například je vinil za jeho opožděné vrácení vypůjčených svazků. Nebo o Marsu a Saturnu mluvil jako o planetách, které vytrvale spřádají nebezpečí pro celé lidstvo.³⁸ Když se touto tematikou zabýval v dopise pro Giovanniho Calvacanti, přišla mu odpověď s nadpisem: "*Zlo nepochází ze samotných planet, ale z důvodu vady buď ve hmotě nebo v uvážení*".³⁹ Ficino tuto výtku přijal.

Ficino věří, že astrologie by měla být součástí lidského života. Je podle něj cenným nástrojem k pochopení lidské povahy a fungování celého univerza. Ficino také věřil, že astrologie může být užitečným nástrojem pro pochopení lidské psychologie a charakteru. Tvrdil, že každý člověk se rodí pod jedinečným souborem

---

²⁹ tamtéž

³⁰ tamtéž

³¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 345

³² tamtéž

³³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 343

³⁴ tamtéž

³⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 345

³⁶ tamtéž

³⁷ tamtéž

³⁸ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 567

³⁹ tamtéž

planetárních vlivů a že tyto vlivy mohou odhalit důležité aspekty temperamentu, talentu a potenciálního osudu člověka.⁴⁰

Charakter Ficinovy přirozené magie ve spisu *De Vita*

Nejdříve bych se chtěla zabývat celkovým charakterem Ficinovy přirozené magie v knize *De Vita* a až později se zaměřit na to, jak v rámci ní pracuje s využíváním sil daimónů. Ficinova magie byla inspirována mnohými předešlými spisovateli. Nejdůležitějšími, na které Ficino sám odkazuje, je Hermes Trismegistos, dialog *Asclepios* a dále samozřejmě Plótinos.⁴¹ Vliv na jeho magii a práci s talismany měli ale i středověcí autoři jako Peter of Abano, Roger Bacon, Avicenna a dílo *Picatrix*.⁴² Důležité byly také nějaké novoplatónské texty: *De Sacrificiis et Magia* od Prokla, *De Mysteriis a Vita Pythagorae* od Iamblicha a *De Abstinencia* od Porfyria.⁴³ Většinu těchto textů Ficino přeložil.

Frances Yates ve své knize *Giordano Bruno a hermeneutická tradice* popisuje Ficinovo vycházení z Plótina a jak tímto Ficino obhajuje své využívání magie. Říká, že tím že se Ficino pohybuje na novoplatónské půdě, dojde k závěru, že starověcí mudrci, ale i ti, co magii a talismany využívají dnes, nepracují s vyvoláváním ďábla, ale spíše vykazují hlubší pochopení řádu přírody a světa.⁴⁴ Ficinova magie vychází z jeho chápání světa a jeho filosofie. Je důležité chápat jeho světový řád a mít neustále na mysli, že vychází z předchozích myslitelů, jako byl Platón, Plótinos a celá novoplatónská filosofie. Yatesová popisuje dvě hlavní témata, kterým se Ficino, v rámci své přirozené magie ve spise *De Vita* věnuje. Jde zaprvé o pochopení práce starověkých mudrců, tedy jejich nahlédnutí celkového řádu světa a jak byli díky tomuto schopni přivolat vyšší bytosti do schránek pomocí duše světa.⁴⁵ Zadruhé chápání jeho magie v rámci novoplatónské teorie, kdy v intelektu světa se nachází Ideje, které se dále obtiskávají do duše světa a skrze ni do těla světa, což je materiální svět, jak my ho známe.⁴⁶

---

⁴⁰ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 565

⁴¹ Wolker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 40

⁴² Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 36

⁴³ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 36-37

⁴⁴ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 66

⁴⁵ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 65

⁴⁶ tamtéž

Důležitým pojmem ve Ficinově přirozené magii je také *spiritus*. *Spiritus* má být něco jako kanál, díky kterému a skrze který my můžeme čerpat život a sílu nebes.⁴⁷ Zároveň se mezi duší a tělem světa nachází *spiritus mundi*, který se rozlévá po celém vesmíru a skrze který se hvězdné vlivy dostávají k člověku, který je dokáže vstřebat skrze svoji duši.⁴⁸ Magie spočívá v kontrolování a navádění přílivu *spiritu* do *materie*. Nejlepší cestou, jak toho dosáhnout, je skrze talismany. Talisman je materiální věc, do které byl určitý *spiritus* hvězdy naveden a ve které také přebývá.⁴⁹

Práce s figurami, obrazy a talismany je dalším důležitým aspektem Ficinovy přirozené magie. Tomuto tématu se věnuje v 18. kapitole: *Jaké nebeské figury staří vtiskávali do obrazů a o jejich používání*.⁵⁰ Kromě toho, že zde nabízí podrobný popis různých obrazů i s jejich účinky, ke kterým se dostanu později, se Ficino nejdříve zmiňuje o jednom konkrétním tvaru, a to o kříži. Říká, že právě kříži dávali starší autority přednost před všemi ostatními tvary. Kříž má totiž čtyři prvé úhly a podle Ficina je účinek nebeských sil největší právě v případě kolmých paprsků a pravých úhlů.⁵¹ Kříž má podle dávných autorů pocházet ze síly hvězd, ale zároveň má sloužit jako příjemce těchto sil.⁵² Díky těmto aspektům má být nejmocnějším obrazem.

Ficino se v rámci významu kříže jako talismanu vztahuje i k jeho využívání Egyptany. V jejich očích měl kříž také významnou roli a znamenal budoucí život.⁵³ Ficino se ale domnívá, že jeho výjimečnost v Egyptě byla spíše spojena s Kristem než se silou hvězd.⁵⁴ Používání kříže v této oblasti mělo být tedy určitým typem předzvěsti jeho moci ve spojení s Ježíšem Kristem. V návaznosti na to Ficino tvrdí, že je pravděpodobné, že má kříž svoji moc díky jeho vztahu ke hvězdám a k síle planet, ale že až ve spojení s ostatními nezbytnými věcmi, tedy i Kristem, může teprve mít příznivý vliv na tělesné zdraví.⁵⁵

Tato pasáž mi přijde velmi zajímavá. Nejdříve Ficino popisuje dokonalost, která se skrývá v samotném kříži, díky jeho tvaru a to, jak tento tvar odráží účinek

---

⁴⁷ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 68

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 69

⁵⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 439

⁵¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 441

⁵² tamtéž

⁵³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 441

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ tamtéž

nebeský sil v podobnosti na paprsky. Jednoduše popisuje jeho moc, jako samotného obrazu a zdůrazňuje, že má největší moc ze všech obrazů. Nicméně hned vzápětí tvrdí, že i když je možné, že má určitý potenciál díky jeho vztahu s planetami a hvězdami, tak opravdovou sílu získává až ve spojení s Kristem. Jelikož se pohybujeme v kapitole, která se baví vyloženě o Ficinově magii a jeho používání figur a obrazů, mám pocit, že Ficino chtěl zdůraznit svou víru a dát najevo její důležitost.

V rámci své přirozené magie se Ficino zabývá také silou slov, básní, písní, hudby a ze všeho nejvíce zpěvu. Zpěv je podle něj nejmocnější napodobovatel věcí. Má vše napodobovat tak moc, že nutí posluchače ihned k děláni stejných věcí, tedy další nápodobě. Při napodobování věcí nebeských má pohánět našeho ducha k nebeským vlivům a tyto vlivy zase přivolávat k našemu duchu.⁵⁶ Zmiňuje několik dalších, kteří o síle zpěvu a slov uvažovali stejně a tvrdili, že v určitých slovech se skrývá velká síla, mezi ně patří například Synesios, Zoroaster, také pythagorejci měli působit zázraky pomocí slov, židovští mudrci nebo Cato ve svém díle *O zemědělství* měl uzdravovat zvířata pomocí barbarských písní.⁵⁷

Zvuk, hudba a písně mají mnohem větší účinek na člověka než jakékoliv jiné praktiky, které se odvíjejí od ostatních smyslů. Je tomu tak, jelikož se přenáší skrze vzduch a ten je velice podobný povaze *spiritu* člověka. Ostatní smysly, tedy chuť, čich a hmat jsou podřadné sluchu, protože nemohou přenášet intelektuální obsah. Hudba a písně ale ano, díky jejich textům. Co se zraku týče, tak jedním z důvodů, díky kterým se Ficino domnívá, že zrak má menší vliv na duši člověka, než sluch je, že zvuk přenáší pohyb a sám se pohybuje. Zrak má naproti tomu přenášet pouze statické obrazy.⁵⁸

Práce se zvuky má mít stejný účinek jako Ficinem popisované jisté směsi složené z rostlin a výparů. K tomu podotýká, že je samozřejmě zapotřebí i umění lékařské a astrologické. Nicméně pomocí zvuků má být možné vytvořit obecnou formu, tedy jakousi harmonii obdařenou darem hvězd, díky které je možné čerpat nebeskou sílu.⁵⁹ Stejně jako je náročné vytvořit směs z rostlin a výparů, tak i práce se zvuky není jednoduchá. Ficino tedy popisuje i pravidla, kterými se řídit při

---

⁵⁶ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 473

⁵⁷ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 469

⁵⁸ Wolker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 8

⁵⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 471

přizpůsobování zpěvů hvězdám. Začíná upozorněním, že nehovoří o uctívání hvězd, ale pouze o jejich napodobování, díky kterému je možné je zachytávat. Také píše, že nejde o dary, které by hvězdy poskytovali, ale spíše o jejich přirozený vliv.

Samotná pravidla jsou poté tři. Jako první je nutné zjistit, jaké síly v sobě ta hvězda, souhvězdí má a jakými účinky působí.⁶⁰ To, co zjistíme, je nutné vložit do významu slov. Za druhé musíme zjistit jaká hvězda nejvíce vládne buď dané osobě nebo místu. K tomu je ještě třeba přijít na to, jaké tóny nebo zpěvy té osobě či místu vyhovují, abychom je mohli přidat k už dříve stanoveným slovům. Posledním pravidlem je všimnout si každodenního postavení věcí a zkoumat k jakým řečem, zpěvům, pohybům většinu lidí ponoukají. To, co zjistíme, je opět nutné zakomponovat ke zbytku, a tak tímto vším napodobovat. Kompletním napodobením je poté možné potěšit obdobnou část nebes a získat jejich vliv.⁶¹

Zvuky hlasu se nacházejí také na jednom ze sedmi stupňů, které Ficino popisuje. Těchto sedm stupňů má odrážet sedm planet a určuje, jak jdou po sobě různé věci, od těch nejnižších až po ty nejvyšší, díky nimž jsou horní věci přitahovány do dolní oblasti. Úplně nejnižší stupeň zaujímají tvrdé látky, jako jsou kameny a kovy, které se vztahují k Luně. Druhý stupeň, tedy o jeden vyšší, zaujímají věci složené z rostlin a plodů stromů a částí živočichů a odpovídají Merkurovi. Na třetím místě jsou jemné prášky a výpary z věcí z dvou předešlých stupňů, takže například vůně rostlin a věci ostatní náležející k Venuši. Na čtvrtém stupni jsou právě již zmíněná slova, zpěvy a zvuky, které náležejí Apollónovi, který je tvůrcem hudby. Pátý stupeň zahrnuje výtvary představivosti, formy, pohyby a duševní pohnutí, které se vztahují k martické síle. Pod šestý stupeň náležejí úvahy a projevy lidského rozumu náležející Jupiteru. A poslední sedmý stupeň obsahuje skryté a jednoduché projevy inteligence, které přináležejí k božství a jsou určeny pro Saturna.⁶²

Ficino na závěr kapitoly ještě píše, že i modlitba, která je náležitě provedena ve vhodný čas a naplněná citem, může mít stejně silný účinek jako má zpěv. Nemá zde na mysli uctívání božstev, ale jde o přirozenou sílu řeči, zpěvu a slov. Tuto, podle něj skutečnost, podepírá následujícím:

---

⁶⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 473

⁶¹ tamtéž

⁶² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 469–471

“...léčivá síla [zvuku], je zřejmá z toho, že lidé, které v Apulii kousne pavouk, ztuhnou a leží polomrtví, dokud neuslyší určitý jim odpovídající zvuk. A když po deseti letech uslyší podobný zvuk, jsou ihned puzeni k tanci. Z různých údajů usuzuji, že tento zvuk je foibovský a jupiterský.”⁶³

Dříve jsem popsala jen jeden z jeho obrazů, ale nyní se jen krátce zmíním o tom, jak Ficino pracuje s ostatními obrazy a figurami. Ficinova práce s obrazy většinou vypadá tak, že je vyrytý konkrétní a většinou velmi detailní obraz s určitou symbolikou do konkrétního typu materiálu, který má jeho sílu umocnit. Důležitý je i čas, kdy k tomu dochází, musí být správné postavení planet. Například pokud někdo toužil po dlouhém životě, měl by postupovat takto:

“Aby získali dlouhý život, vyrývali staří obraz Saturna do kamene z Feyrizechu, tedy do safíru, a to v hodině Saturna a když byl Saturn v ascendentu a v příznivém postavení. Obraz měl podobu v tmavém rouchu oděného starce sedícího na vyvýšeném trůnu či na draku, s hlavou pokrytou tmavou lněnou látkou, s rukama zdviženýma nad hlavou, v nichž držel kosu nebo rybu.”⁶⁴

Frances Yates ve své knize *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition* porovnává Ficinovy obrazy právě z této kapitoly s obrazy v díle *Picatrix*. Dochází k tomu, že dílo *Picatrix* muselo být Ficinovou inspirací, jelikož některé obrazy jsou téměř totožné.⁶⁵ Zároveň se zabývá jejich povahou. Rozlišuje mezi dekanskými a planetárními obrazy. Zamýšlí se nad tím, z jakého důvodu Ficino více používá ty planetární. Říká, že jednou možností je snaha, aby jeho magie byla v souladu s novoplatonskou teorií. Tedy pokud pracuje s planetami, nečerpá sílu dekanských daimónů, ale pracuje pouze se stíny Idejí v duši světa. V tomto případě by využíval pouze prostředků tohoto světa, jeho magie by tedy byla přirozená a ne démonická.⁶⁶

To, jak renesanční novoplatonici rozuměli práci s obrazy a jak nad obrazy přemýšleli, je pro moderního člověka možná těžce pochopitelné. Obrazy představovaly něco velmi silného, co se předávalo pomocí tradic sahajících daleko do minulosti, tudíž věřili, že obrazy v sobě obsahují odraz zárodeční Ideje.

---

⁶³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 479

⁶⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 443

⁶⁵ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 69-72

⁶⁶ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 72

Starověký obraz spravedlnosti nebyl jen obrázek, ale skutečně v sobě obsahoval jakousi ozvěnu, chuť nebo podstatu božské Ideje spravedlnosti.⁶⁷

Svoji práci s obrazy Ficino přibližuje i ve 20. kapitole s názvem "*Jak velká síla se přičítá působení obrazů na ducha a ducha na obrazy. O duševním pohnutí těch, kdo je užívají a operují s nimi*"⁶⁸. Obrazy proměňují kvalitu ducha, tělesnou přirozenost a také pohyb mysli.⁶⁹ Tohle vše, píše Ficino, se mají domnívat astrologové, podle kterých se má pod vlivem příznivě působících obrazů měnit přirozenost a zvyky těch, kdo je nosí. Obrazy mají tyto lidi činit lepšími, nebo alespoň jim zajišťovat pevné zdraví po dlouhou dobu. Avšak škodlivé obrazy mají efekt opačný. Ficino jejich moc přirovnává k nesprávně použitému léku, jejich síla je pro člověka jedovatá a zhoubná.⁷⁰ Zamýšlí se zde také nad tím, jak velká je vlastně síla těchto obrazů. Píše, že neví, jak moc mohou působit na dálku, nicméně že na svého nositele určitě nějakou silou působí. Celkově si ale myslí, že obrazy nemají tak velkou sílu, jaká je jim připisována a že pokud ano, tak je způsobena spíše látkou než figurami a že nad obrazy upřednostňuje stejně více léky.⁷¹

Téma figur Ficino rozvíjí v první kapitole. Podle platoniků figury vytvořila duše světa v nebesích pomocí svých příčin. Všem figurám a jejich částem měla pak vtisknout určité vlastnosti. V hvězdách, figurách, jejich částech a vlastnostech mají být obsaženy všechny druhy dolních věcí a jejich vlastnosti.⁷² Existuje čtyřicet osm univerzálních figur, dvanáct z nich je v zodiaku a třicet šest mimo něj. Ficino dále podrobně rozlišuje různé druhy a uspořádání figur.⁷³ V rámci jeho magie a filosofii je ale spíše důležité chápat figury jako součást jeho hierarchického složení univerza. Ficino je nazývá také dokonale uspořádanými formami, ze kterých mají pocházet formy dolních věcí a mají být podle nich uspořádány.⁷⁴

Myslím si, že obecně jsou dva termíny, které provázejí celou Ficinovu přirozenou magii a kterými by se i dala dobře shrnout. Prvním je harmonie. Ficino píše, že nebesa jsou vytvořena harmonickým způsobem, stejně tak se i harmonicky

---

⁶⁷ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 66

⁶⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 461

⁶⁹ tamtéž

⁷⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 463

⁷¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 463

⁷² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 309

⁷³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 309–3011

⁷⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 311

pohybují a vše způsobují. Tato harmonie se tedy odráží i v pozemském světě. Protože víme, že věci materiální jsou sestaveny podle věcí nebeských. Tato harmonie zároveň připravuje nejen lidi, ale právě všechny pozemské věci k přijetí nebeských darů. Pomocí harmonie připravujeme ducha na přijetí nebeských sil a skrze ducha takto připravujeme na nebeské dary i tělo a duši.⁷⁵ Dalo by tedy se říci, že harmonie je jedna z věcí, co spojuje pozemský a nebeský svět.

Tím druhým důležitým termínem pro Ficinovu magii je, podle mě, podobnost.⁷⁶ Víme, že nebesa jsou vytvořena harmonicky, stejně tak víme, že jsou propojena s pozemským světem. Pokud tedy v pozemském světě cokoliv vybočí z harmonie, což může být například nemoc, stačí napodobit jednu z vyšších sfér, a tak harmonii navrátit.⁷⁷ Ficino nabízí hned několik způsobů, jak je možné vyšší sféry napodobit. Jedná se právě o již zmíněné obrazy, talismany, vykuřování, nebo zpěvy.

Svoji magii Ficino krásně přibližuje a shrnuje v poslední kapitole knihy *O životě podle nebes*. Nejdříve popisuje práci lékařů, přírodních filosofů a chirurgů, ti mají jednak podporovat přirozenost člověka a jednak ho více přizpůsobovat přirozenosti univerza.⁷⁸ Poté zmiňuje označení mág, pod ním Ficino vidí filosofa znalého přirozených věcí a hvězd. Mágova práce má být podobná, má vkládat v náležitou dobu pomocí jistých návnad nebeské dary do pozemských věcí. Jinými slovy podřizuje pozemské věci nebeským, nebo nižší těm vyšším.⁷⁹

Následuje pasáž, kde Ficino více popisuje výrobu léků pomocí právě principu podobnosti. Podle něj je možné vytvářet živočichy bez vajec i jiných semen, například štíra z bazalky, nebo včely ze šalvěje, a to díky přivolávání univerza do určitých látek v určitou dobu.⁸⁰ Celé to zakončuje podobenství se zrcadly a ozvěnou. Látka vystavena vyšším vlivům, má právě stejně jako zrcadlo odrážet obraz tváře a stěna hlas, ihned přijímat shůry vliv a tím předávat sílu.⁸¹

---

⁷⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 479–481

⁷⁶ Michel Foucault chápe podobnost jako kategorii, kterou charakterizuje epistému renesance v knize *Slova a věci*: Foucault, Michel. *Slova a věci*. Přeložil Jan Rubáš. Brno: Computer Press, 2007.

⁷⁷ více k tématu napodobování v další kapitole

⁷⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 511

⁷⁹ tamtéž

⁸⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 513

⁸¹ tamtéž

Akceptuje Ficino nauku o daimónech?

Nyní se už dostáváme k hlavnímu tématu mé práce, a to právě k daimónům. Ficino v průběhu celé třetí knihy, *O životě podle nebes*, pracuje více či méně se svoji přirozenou magií, v rámci, které používá jak moc nebeských těles, přírodních látek, talismanů, obrazů, tak i moc daimónů. Je tedy nepochybné, že nauku o daimónech musí akceptovat. Kdykoliv se vyjadřuje k existenci daimónů, staví se k nim nejen jako k samozřejmosti, ale také říká, jak s nimi pracovat. To ovšem neznamená, že si není vědom úskalí tohoto tématu. Ficino sám měl k používání magie, obrazů a daimónů ambivalentní postoj. Přeci jen jako kněz a kanovník si musel uvědomovat hraniční povahu této nauky. Zdá se tedy, že jeho postoj je spíše otázkou jejich používání než jich samotných. Nejde tedy o daimóny nebo obrazy samotné, ale o to, jak získáváme jejich moc a k čemu ji využíváme.

V úvodu ke třetí knize Ficino píše, že jeho medicína zahrnuje velké množství léků a prostředků k lidskému zdraví. Také ale říká, že pokud je člověku práce s astrologickými obrazy cizí, tedy pokud ji neschvaluje, ať ji klidně ponechá stranou.⁸² Touto poznámkou jednak říká, že jeho metoda nestojí hlavně na práci s astrologickými obrazy, ale jednak jako by dával najevo i své povědomí o problematice tohoto tématu.

Nejdříve se podíváme, na jaké autority se Ficino ve své knize odkazuje, když používání sil daimónů a obrazů tematizuje. V kapitole 18, s názvem "*Jaké nebeské figury staří vtiskávali do obrazů a o jejich používání*", zmiňuje Alberta Velikého, který měl rozlišovat mezi povolenou a zakázanou magií a měl zakazovat obrazy, které vznikaly pomocí vykuřování nebo vzývání a které měly přivolávat daimóny.⁸³ Jelikož ho Ficino v knize popisuje jako zodpovědného muže a pravověrného teologa, dalo by se z toho vyvodit, že s ním bude souhlasit a řídit se jeho radou. Zároveň také zmiňuje, že Albert Veliký nezavrhuje práci s obrazy za účelem získání daru z nebeské figury.⁸⁴

V následujícím odstavci se Ficino opírá o samotného Tomáše Akvinského, kterého nazývá vůdcem v oblasti teologie. O něm tvrdí, že se praktik spojených s

---

⁸² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 301-303

⁸³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 449

⁸⁴ tamtéž

používáním obrazů spíše obává a nepřisuzuje jim tolik moci.⁸⁵ Akvinský se má domnívat, že z nebeských figur můžeme dostat jen tolik moci, kolik je jí figurami vloženo do rostlin a jiných přírodních věcí. Je-li moc obrazů větší než moc přírodních látek, stane-li se nám tedy něco zázračného, pak to Akvinský přičítá daimónům, kteří mají svádět lidi.⁸⁶ Ficino píše, že se řídí jeho radou a těmto obrazům nepřikládá žádnou hodnotu ani on sám.

Z těchto pasáží je více jasný způsob Ficinova používání obrazů a daimónských sil. Ficino píše: "

"Je totiž pravděpodobné, že pokud obrazy mají nějakou sílu, nezískali ji ani tak díky vtištěné figuře, nýbrž díky látce, jenž je tak přirozeně uzpůsobena."⁸⁷

Nemluví tedy o vytváření obrazů a přivolávání daimónů za účelem získání a poté používání nadpřirozených sil. Je pro něj důležité získávat tyto síly pomocí přírodních látek. Nemá jít o nic zázračného, jako spíše o umocnění toho přirozeného.

Vztah Tomáše Akvinského k magii je jednoduchý a jasný. Uznává, že přírodní substance jako jsou byliny a drahé kameny mohou mít určitou sílu v propojení s jejich "astrologickými příbuznými", platónskou terminologií by se dalo říct jejich Idejemi, a je možné je v medicíně používat.⁸⁸ Nicméně pokud do těchto kamenů bude člověk vyrývat různé znaky, nebo bude při používání bylin říkat nějaká zaklínadla, jakýkoliv výsledek budou tyto praktiky mít, bude to dílo zlého démona a ten, jenž ony praktiky vykonával se tímto spřádá s ďáblem.⁸⁹ Tyto názory, jak by se na první pohled mohlo zdát, odsuzují Ficinovu magii a jeho práci s obrazy a idoly, proti čemuž se Ficino snaží bránit.

D. P. Wolker píše, že Ficino měl možnost se tomuto "odsouzení" od Akvinského vyhnout. Tomáš Akvinský odsuzuje astrologickou magii jen kvůli tomu, že si myslí, že je při ní nutný obchod s démony, jelikož samotné talismany, zaklínadla nebo modlitby nemohou mít přímý vliv na materiální svět, a proto se musí nejdříve obrátit na určitou inteligentní bytost, která následně provede, pomocí svých

---

⁸⁵ tamtéž

⁸⁶ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 451

⁸⁷ tamtéž

⁸⁸ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str 43

⁸⁹ tamtéž

magických schopností, požadované změny.⁹⁰ Wolker zdůrazňuje, že Ficinova astrologická magie, která se objevuje v knize *O životě podle nebes*, se týká pouze navádění duše a těla do takového stavu, aby byli schopni přijímat sílu nebes.⁹¹ Kritika Tomáše Akvinského by tudíž nebyla oprávněná.

V poslední kapitole knihy *O životě podle nebes* je vidět, jak se Ficinův postoj k magii a práci s obrazy mění. F. Yatesová tuto kapitolu interpretuje tak, že Ficino měl nejdříve souhlasit s Tomášem Akvinským, který měl magii popisovanou v díle *Asclepius* odsoudit jako démonickou.⁹² Nicméně po přečtení Plótínova komentáře si měl uvědomit, že Hermes Trismegistos nebyl tím, kdo by používal démonickou magii. Jeho síla vycházela pouze z tohoto světa, z pochopení přirozenosti všech věcí a také oné hierarchie, která zajišťuje, že Ideje z intelektu světa sestupují přes duši světa do hmotných forem těla světa.⁹³ To rozeberu později detailněji. Nejde tedy o uctívání daimónů a tím získávání jejich energie, ale o podobnost a provázanost fyzických věcí, které se nacházejí na zemi a jejich nebeskými vzory.

Ficino v rámci knihy *O životě podle nebes* několikrát zmiňuje důležitost pochopení řádu věcí. Ať už se odkazuje na Herma Trismegista nebo popisuje magické praktiky starých Egyptanů. Jde vidět, že jeho filosofie a představa o řádu věcí je pro něj klíčová. Myslím, že je tomu tak hlavně proto, že mu to dává jednu možnost, jak se bránit vůči námitkám, že jeho magie je démonická. Ficino navazuje na platoniky a jeho filosofie a představa světa je tou jejich značně ovlivněna. Dále se snaží také ukázat, že platónské a novoplatónské myšlenky jsou kompatibilní s křesťanskou naukou. No a pokud by tomu tak bylo, že jeho řád světa je v souladu s křesťanskou naukou, a jeho magie vychází z jeho řádu světa, poté i ona musí být v souladu s křesťanstvím.

To, že Hermes Trismegistos měl vliv na Ficinovu magii a jeho práci s daimóny je zřejmé, nicméně Ficinův vztah k němu nebyl jednoduchý. Nemohl totiž popírat, že Hermes pracuje a mluví o pohanské modloslužbě a démonech, a proto se snaží odlišit svoji magii od té jeho.⁹⁴ Co se ale používání daimónů týče, dochází k závěru, že pokud jsou pouze prostředkem k dosažení námi zvoleného cíle a ne cílem

---

⁹⁰ tamtéž

⁹¹ Wolker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 44

⁹² Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 64

⁹³ tamtéž

⁹⁴ Wolker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 42

našeho uctívání, není s jejich používáním problém.⁹⁵ Ficinův vztah k němu byl podle mě podobný, jako jeho celkový vztah k magii. Obdivoval ho a jeho práce ho jistým způsobem přitahovala a lákala, ale zároveň se jí také bál a nevěděl, jak se k ní postavit. Na jedné straně šlo o jeho vnitřní váhání o její povaze a na druhé stál jeho strach z reakce vlivného okolí.

Ficino se k tomuto tématu vrací na samotném konci třetí knihy, kde se snaží vyhnout případným námitkám proti jeho používání zapovězené magie. Tvrdí, že nehlasá profánní magii, která by se opírala o uctívání daimónů. Jeho magie je přirozená a využívá přírodních věcí k zachycení nebeských vlivů a tím se snaží upevnit zdraví lidských těl.⁹⁶ Rozlišuje zde tedy dva typy magie. Jedna má být spojena s daimóny a má využívat jejich sil a pomocí nich vyvolávat neobyčejné úkazy. Tuto Ficino zavrhuje. Druhý typ magie má pracovat v náležitý čas s přírodními látky a díky tomu přírodní věci ovlivňovat.⁹⁷ Tuto magii pak dělí ještě na dva druhy: jednu pramenící ze zvědavosti a druhou z nezbytnosti. Ficino schvaluje jenom přirozenou magii pramenící z nezbytnosti. Opět je zde důležité jeho spojování této magie s medicínou. Tato magie totiž používá přírodních věcí s pomocí nebeských vlivů a díky tomu léčí tělo člověka.⁹⁸ Magie ze zvědavosti má být podle něj zcela zavrhnuta, jelikož je zbytečná a lidskému zdraví škodlivá. V pozadí odmítání magie ze zvědavosti stojí dobové, již středověké spojování zvědavosti se smrtelným hříchem.

Ficino se zároveň obhajoval proti námitkám tím, že připomínal, že pro Peršany nebo Egyptany byly nebeské vlivy a s nimi spojené nauky a praktiky brány jako náležitá součást kněžství.⁹⁹ Jeho vztah k astrologii a na ni navazující magii nebyl jednoduchý. Dokonce se víckrát postavil do role jejího oponenta.¹⁰⁰ Došel nicméně k závěru, že pokud astrologové nezastávali učení o osudové nutnosti na úkor Boží prozřetelnosti a lidské svobody, tak s nimi neměl žádný problém.¹⁰¹

---

⁹⁵ tamtéž

⁹⁶ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 523

⁹⁷ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 525

⁹⁸ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 563

⁹⁹ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 569

¹⁰⁰ tamtéž

¹⁰¹ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 570

Struktura Ficinovy nauky o daimónech

Nejdříve bych chtěla připomenout, že se budu zabývat naukou, která je představena ve Ficinově spise *De Vita*. Nejde tedy o nějakou kompletní a přesně strukturovanou nauku o daimónech, spíše o její část, která je relevantní z pohledu jeho medicíny. Celkově se u Ficina nejde bavit o nějaké kompletní nauce o daimónech, spíše jde o sbírání pasáží z různých děl, kde se Ficino o daimónech vyjadřuje. Ve spise *Tři knihy o životě* se tyto pasáže nachází hlavně ve třetí knize *O životě podle nebes*. Její struktura úzce souvisí a prolíná se s Ficinovou představou o uspořádání světa.

Té se věnuje již první kapitola třetí knihy: “*V čem podle Plótina spočívá síla přitahující přízeň nebes? V tom, že duše světa i duše hvězd a daimónů snadno přivábí uzpůsobené fyzické tvary.*”¹⁰² Zdůrazňuje zde potřebu duše, která se má podle něj vyskytovat mezi intelektem a tělem, má pomáhat s jejich propojením, jelikož je přizpůsobena jak věcem božským, tak věcem pomíjivým, tedy pozemským.¹⁰³ Zároveň vysvětluje, jak skrze duši světa, která obsahuje zárodečné příčiny věcí, které odpovídají Idejím v Boží mysli, vznikají věci v materiálním světě, neboli druhové formy.¹⁰⁴ Tyto druhové formy mohou skrze svoji zárodečnou příčinu přijmout nějaké informace od své původní ideje a tím se k ní zpět přiblížit. Jde zde o téma podobnosti. Ficino navazuje obzvláště v tomto na Platónovu filosofii, tedy že věci na světě, jsou podle předlohy věcí nebeských. Pokud se nějaká odchýlí od své pravé podstaty či povahy, má možnost jí znovu najít, podívá-li se na své “příbuzné”, tedy věci nebo bytosti stejné povahy.

Již v úvodu jsem zmínila, že Ficino knihu *O životě podle nebes* označuje za komentář k Plótínovi. Právě hned v první kapitole můžeme vidět, že se Ficino nechal inspirovat jeho dílem *Enneady*, které mimo to také kompletně přeložil a okomentoval. Ficino nespécifikoval, kterou pasáž tohoto díla má na mysli, ale v jednom z rukopisů, byl komentář k Plótínovi na dílo *Enneady IV, 3*. Téma, které se objevuje na začátku knihy *O životě podle nebes*, tedy struktura světa, propojení mezi nebeskými bytostmi a člověkem, téma duše světa, intelektu, stejně tak jako zmínka o *spiritu*, to vše

---

¹⁰² Ficino, *Tři knihy o životě*, str.305

¹⁰³ tamtéž

¹⁰⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 307

můžeme najít právě také v prvních jedenácti kapitolách díla *Ennead* od Plótína.¹⁰⁵ Ficino se k této pasáži vrací i na konci knihy *O životě podle nebes* a píše, že Plótínos touto pasáží pouze navazoval na Herma Trismegista, nebo dokonce opakoval, co on napsal v díle *Asclepius*. To znamená, že dílo *O životě podle nebes* je primárně komentářem Trismegista a až druhotně Plótína.¹⁰⁶

Z první kapitoly tedy víme, že existuje tělo světa, duch světa a duše světa. Jak jsou tyto tři propojeni není z knihy úplně jasné. Sám Ficino píše, že buď je tomu tak, jak tvrdí Plótínos, tedy že tělo světa s věcmi světskými vychází z duše světa. Nebo je možné řídit se teologií a přiklonit se k tomu, že tělo i duše světa vycházejí přímo od Boha.¹⁰⁷ V intelektu mají sídlit Ideje. V duši světa zase jakési semenné příčiny, kterých má být stejný počet, jako je Idejí v intelektu. Tyto příčiny mají poté odpovídat materiální věc v těle světa.¹⁰⁸ Tady jde vidět, že jeho velkou inspirací byl Platón, jelikož Ficinova filosofie, a to, jak vidí svět se velmi podobá Platónovu světu Idejí.

Skrze právě semenné příčiny dává duše světa zrod a pohyb všem přírodním věcem a tyto semenné příčiny jsou do ní vloženy z božství. Plótínos tedy věřil, že pomocí duše světa je možné přijímat odpovídající sílu z přirozenosti světa, jelikož skrze tyto příčiny je duše světa schopna se připojit k látkám, které na počátku skrze tytéž příčiny sama vytvořila. Síla přirozeného světa není to jediné, co je možné díky semenným příčinám získat, pokud je totiž připojíme k formám, je možné že se nám dostane i vyšších darů. Tyto příčiny jsou totiž spojené skrze intelektuální formy téže duše s Idejemi božské mysli.¹⁰⁹

Důležité postavení má ve světě hlavně duše člověka. Duše je podle Ficina největší ze všech divů v přírodě. Je středem všech věcí, které stvořil Bůh. Nachází se mezi věcmi vyššími a nižšími a sdílí vlastnosti obou těchto skupin.¹¹⁰ Duše může podle Ficina také vstupovat do kontemplativního života a objevovat tak netělesný svět. Může tak ale udělat pouze po tom, co se člověk očistí od vnějších věcí a přestane se zabývat běžnou zkušeností a problémy vnějšího světa. Duše má

---

¹⁰⁵ Brian P. Copenhaver, *Magic in Western Culture*, New York: Cambridge University Press, 2015, str. 56-57

¹⁰⁶ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 66

¹⁰⁷ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 333

¹⁰⁸ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 64

¹⁰⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 517

¹¹⁰ Hankins, *Renesanční filosofie*, str. 125

díky kontemplativnímu životu dosahovat vyšších stupňů pravdy a bytí. Tato cesta nekončí nikde jinde než v poznání Boha. Poznání Boha má být hlavním cílem lidského života.¹¹¹

Důležitým aspektem duše je její nesmrtelnost. Nejdůležitější Ficinoovo filosofické dílo *Platónská teologie* nese podtitul *O nesmrtelnosti duše*. Nauka o nesmrtelnosti duše byla nutným doplněním jeho výkladu lidské existence.¹¹² Kdyby neexistovala nesmrtelnost duše, lidé by nemohli dosáhnout jejich přirozeného cíle, který byl do nich vložen, tudíž by to bylo v rozporu s moudrostí Boha.¹¹³ Jeho nauka o nesmrtelnosti a důkazy pro ni hluboce zapůsobily na myslitele šestnáctého století. Možná i díky právě nepřímému vlivu Ficina byla na Lateránském koncilu v roce 1512 vyhlášena nesmrtelnost duše za dogma katolické církve.¹¹⁴

Ficino se ke struktuře světa a k Plótínovi vrací ještě v poslední kapitole, kde je krátce a jednoduše shrnuje. Píše, že podle Platóna byl tento svět stvořen nejvyšším Dobrem, podle velkého písmene je možné usuzovat, že Ficino má na mysli Boha a že byl také stvořen jako ten nejlepší možný.¹¹⁵ Projevuje se tedy nejen tělesností, ale i životem a inteligencí. Našimi smysly jsme schopni vnímat jen jednu jeho část, jeho tělo. Dále ještě obsahuje ducha, je to také jakési tělo, ale překračuje už schopnost vnímání našich pomíjivých smyslů.¹¹⁶ V tomto duchu žije duše, která obsahuje i inteligenci. Duch je poté taky to, co dokáže skrze celé univerzum propojovat duši a tělo. Stejnou funkci plní u člověka duše a propojuje ho s božskou inteligencí.¹¹⁷ Co se týče těchto i ostatních vlivů, které přicházejí shůry, člověk je schopen je přijmout pomocí umění tehdy, pokud pro něj v jeho látkách příroda poskytne vhodné prostředky a nebesa s nimi budou v náležitý čas v souladu.¹¹⁸

Ficino také zdůrazňuje, že celý svět, ve kterém žijeme je živý a my můžeme čerpat jeho ducha skrze toho našeho.¹¹⁹ Čerpáním ducha světa má člověk získat přirozená dobrodiní, která bude mít jak od těla a duše světa, tak i od hvězd a

---

¹¹¹ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 52-53

¹¹² Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 54

¹¹³ Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, str. 55

¹¹⁴ tamtéž

¹¹⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 507

¹¹⁶ tamtéž

¹¹⁷ tamtéž

¹¹⁸ tamtéž

¹¹⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 335

daimónů. Hvězdy a daimóni mají totiž existovat v něm a skrze něj.¹²⁰ Z této poznámky je patrné, že pokud Ficino píše o hvězdách a daimónech, nemluví o materiálních strukturách nebo bytostech, ale spíše o jistých silách, které jsou přítomny v duchu světa, a které na nás mohou mít vliv. Nejlépe může člověk přijímat nebeský vliv, pokud jeho duch není ničím znečištěn. K tomu dochází, jsou-li věci nečisté obsaženy buď v těle, mysli, na kůži, v oděvu, příbytku, nebo ve vzduchu.¹²¹ Od těchto věcí je možné ducha očistit pomocí léku a poté, aby byl schopen přijímat dary nebes, je zapotřebí ho učinit co nejvíce nebeským. To lze docílit osvětlením zářícími věcmi, zejména paprsky a vlivem Slunce. Ve Slunci jsou totiž obsažena všechna nebeská dobra.¹²²

Podobným tématem se Ficino zabývá také rovnou v první kapitole, kde se vyhraňuje vůči těm, co by si mohli myslet, že skrze látky tohoto světa můžeme přivolat božské síly. Říká, že tomu tak není, neboť přitahujeme právě spíše ony daimóny, které zde definuje jako dary oduševnělého světa a živoucích hvězd.¹²³ Na další straně zmiňuje příčiny jak každé hvězdy, tak daimóna, které mají být obsaženy v duši světa. Tyto příčiny jsou dvě, jedna je semenná, ta má umožňovat plození a druhá je exemplární, umožňující poznání.¹²⁴

S dalším upřesnění vztahu hvězd a daimónů se setkáváme ve 14. kapitole s názvem "*Řady věcí podle hvězd, jako jsou věci sluneční apod., a jakým způsobem můžeme svého ducha učinit slunečním*".¹²⁵ Zde Ficino popisuje představu, že od každé hvězdy se vine řetězec věcí, od těch největších až po ty úplně nejmenší. Jsou to věci, které svou přirozeností náležejí pod vliv této hvězdy. Mimo to, že tam patří různé živočichové, rostliny, nebo kameny, tak se v každém takovém řetězci nachází i daimóni.¹²⁶ Tito daimóni se od sebe liší svou povahou, každý totiž odpovídá té hvězdě, v jejímž řetězci se nachází. Mohou na sebe brát také podobu různých zvířat, pokud ovšem opět odpovídají té samé hvězdě. Pod souhvězdím Hada můžeme najít daimóny, kteří na sebe berou hadí podobu.¹²⁷ Stejně tak pod sluneční hvězdou

---

¹²⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 333

¹²¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 335

¹²² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 335–337

¹²³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 307

¹²⁴ tamtéž

¹²⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 407

¹²⁶ tamtéž

¹²⁷ tamtéž

Sirius se zjevují daimóni v podobě lva nebo kohouta. V této souvislosti Ficino zmiňuje Prokla, který měl tvrdit, že pokud se před apollinského daimóna ve formě lva postavil kohout, daimón měl ihned zmizet.¹²⁸

Tato pasáž je jedna z nejvíce systematických, kde se můžeme dozvědět o daimónech. Tyto konkrétní daimóny, kteří se nacházejí pod různými hvězdami, lze také nazvat jako daimóny planetární. Dozvídáme se zde také více o tom, jak Ficino vnímá řád světa. Už dříve jsem se zmiňovala o tématu podobnosti, který se ve Ficinově filosofii nachází a díky kterému můžeme skrze pozemské, materiální, věci čerpat sílu těch vyšších čili nebeských. Řetězce popisované v této kapitole více přibližují, co je myšleno “vyššími příbuznými”, nebo pouze “příbuznými” pozemských věcí. Pokud nějaká materiální věc upadne od své správné povahy, dalo by se říci, pokud se samo od sebe odchýlí, může se dát zpátky do pořádku, díky tomu, že se obrátí na tu nejbližší vyšší věc v jejím řetězci. Toto propojení však není možné ani tak díky oné hvězdě nebo daimónu, ale spíše díky duši světa, která je všudypřítomná.¹²⁹ Propojení stejného charakteru, tedy mezi duší světa a nižšími materiálními formami nabízí Zoroaster a Synesius. První je nazývá božskými odkazy a druhý magickými kouzly.¹³⁰

Později se v knize setkáváme ještě s jedním upřesněním daimónů podle hvězd, a to jsou daimóni Venuše.¹³¹ Ficino je zde zmiňuje v návaznosti na to, jakou moc mají slova. Ficino zde zmiňuje opět arabské astrology, kteří se měli domnívat, že pokud jsou slova vyslovena s dostatečným duševním pohnutím, pak mohou umocnit účinky obrazů.¹³² Právě v těchto dílech, myšleno obrazech, a slovech si mají libovat daimóni Venuše. Apollónios z Tyany měl tyto, jak Ficino píše, chlípné a venušské daimóny, jinak nazývané lamie, odhalovat.¹³³ Ficino tyto daimóny popisuje také slovem svádějící. Měli na sebe brát povahu půvabných dívek a svádět krásné muže. Pomocí svých úst a pohlaví měli tyto muže pak vysávat a vyčerpávat.¹³⁴

---

¹²⁸ tamtéž

¹²⁹ Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, str. 64

¹³⁰ tamtéž

¹³¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.467

¹³² tamtéž

¹³³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.469

¹³⁴ tamtéž

Více Ficino popisuje daimóny v dopise pro Braccia Martelliho, kde chtěl mimo jiné ukázat, jak jsou platónské teorie v souladu s křesťanskou naukou.¹³⁵ Daimóni mají být neviditelné bytosti, které žijí pod sférou Měsíce. Jejich těla jsou popisovaná jako plynná a mají se skládat ze *spiritu*.¹³⁶ To, jestli jsou nápomocní a dobří nebo naopak zlí a škodliví určuje, v jaké míře mají *spiritus* pod kontrolou. Ti, kteří mají svá těla pod tou nejvyšší kontrolou jsou nápomocní. Nicméně ti, kteří vůbec neovládají *spiritus*, ke kterému jsou připojeni, jsou škodliví a mohou způsobovat různé nemoci, války atd. Prospěšní daimóni se nás naopak snaží varovat před těmi zlými, třeba ve snech.¹³⁷

Další rozdělení daimónů najdeme v patnácté kapitole, kde Ficino opět navazuje na platoniky. Od nich se měl dozvědět, že zlí daimóni se vyskytují spíše na severu, zatímco ti přízniví na jihu. Toto tvrzení mají dosvědčovat i židovští astronomové.¹³⁸ Pokud zůstaneme u geografického rozdělení daimónů, tak Ficino zmiňuje ještě jeden, řekla bych zvláštní, druh. Ve dvacáté druhé kapitole zmiňuje lunární lid, který je původně popsán Sókratem ve *Faidónu*. Tento lid má pobývat na nejvyšších vrcholcích země a je zajímavý hlavně tím, že jeho členové nemají být považováni za smrtelníky, nýbrž za nesmrtelné daimóny.¹³⁹ O stejném fenoménu měli mluvit i arabští astronomové, podle nich se směrem k jihu nacházeli jemní daimóni, kteří se ani nerodili a ani neumírali.¹⁴⁰ Tato pasáž mi přijde zajímavá, protože jsou zde daimóni vnímání velice odlišně od všech dalších případů. Většinou se jedná o nehmotné entity, které přebývají mimo materiální svět. Tady jsou ovšem popisováni jako lidé, tedy alespoň co se těla týče, žijící na zemi. Je ovšem otázkou, zda sluneční lid můžeme doopravdy považovat za daimóny v pravém slova smyslu. Jestli nejde spíše o přirovnání, které má jen naznačit zvláštnost a výjimečnost tohoto lidu.

V knize *O životě podle nebes* se objevuje ještě jedna zvláštní pasáž o daimónech. Řekla bych, že možná i klíčová. Nachází se v kapitole dvacet tři s názvem: “*Abys dobře žil a jednal, především poznej své nadání, hvězdu, svého*

---

¹³⁵ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 564

¹³⁶ tamtéž

¹³⁷ tamtéž

¹³⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 417

¹³⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 483

¹⁴⁰ tamtéž

*génia a místo, jež jim odpovídá.” Zde žij. Následuj přirozené povolání.*¹⁴¹ Ficino zde odhaluje další kousek své filosofie. Tvrdí, že každý člověk je už od narození k něčemu předurčen. Toto předurčení se má ukazovat v těch nejvíce přirozených věcech, v tom, co člověka baví, co od mládí rád dělá, co ho naplňuje a tak dále. Podle Ficina by se každý měl tomuto předurčení věnovat a zaměřovat se na něj, pokud chce mít nakloněna nebesa, neboť jsou to právě ona, kdo ho k tomu předurčil.¹⁴² Lidé se pak mají dělit na dvě skupiny. První skupinou jsou ti, kteří nejsou k ničemu povoláni a nic nedělají. Tuto skupinu mají ale nebesa neustále povzbuzovat k činnosti. Druhou skupinu tvoří ti, kteří sice dělají nějaké povolání, ale je to povolání vzdálené od toho jejich životního předurčení. Dělají to tedy marně.¹⁴³

A nejen že má každý jisté předurčení, má také od narození svého daimóna, který je v této souvislosti nazýván také “strážcem života”. Tento daimón je člověku určen jeho hvězdou a má být nápomocný ve splňování onoho úkolu, který stanovila nebesa.¹⁴⁴ Astrologové a platonici se mají shodovat na tom, že tento daimón je dvojitý. Jeden je nám přidělen při zrození a druhý vychází ze zaměstnání. Aby byl člověk zdravý a spokojený, měl by mít tyto dva daimóny ve shodě, nebo by se sobě měli alespoň podobat. To se stane, pokud člověk vykonává zaměstnání, které odpovídá jeho předurčení. Pokud tomu tak je, život člověka je harmonický a klidný. Opak tohoto, tedy život neklidný a obtížný, nastane tehdy, kdy je daimón vrozený s tím získaným v rozporu.¹⁴⁵ Kvůli tomuto Ficino nabádá člověka, aby zjistil, jaký úkol mu jeho hvězdy a daimón určili. Vše výše popsané souvisí také s tématem medicíny. Pokud jednáme podle našeho předurčení a naši strážní daimóni jsou v souladu, bude i naše tělesné zdraví v pořádku.¹⁴⁶

V průběhu třetí knihy se lze setkat také s rozdělením daimónů podle živlů, jinak také elementární rozdělení, tedy alespoň by se tak zdálo. Ve 13. kapitole jsou zmíněni vzdušní daimóni. Ficino píše následující:

“Účinnost těchto obrazů dosvědčuje i Porfyrios v Dopise Anebonovi a dodává, že pomocí jistých výparů stoupajících ze speciálních vykuřovadel do nich ihned vstupovali vzdušní daimóni. Iamblichos potvrzuje, že v jistých látkách,

---

¹⁴¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 489

¹⁴² tamtéž

¹⁴³ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.491

¹⁴⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.489

¹⁴⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.493

¹⁴⁶ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.491

jež svou přirozeností odpovídají věcem nebeským – jsou-li odevšad ve vhodný čas a náležitě sesbírány a smíseny, můžeme získat nejen nebeské, nýbrž i daimonické či božské účinky.”¹⁴⁷

Kromě zmínky oněch vzdušných daimónů mi přijde zajímavé, na jakou úroveň jsou daimonické účinky stavěny. Podle poslední věty tohoto úryvku by se dalo říci, že nejen převyšují účinky nebeské, ale dokonce se staví na rovinu s těmi božskými. Ve dvacáté šesté kapitole Ficino rozlišuje mezi vzdušnými a nebeskými daimóny. Baví se o nich v kontextu jejich zachytávání do soch. Tvrdí, že zachytávána mohla být jen božstva z tohoto světa. Tedy že mělo jít spíše o nějakou vitální přítomnost z daimónů.¹⁴⁸

Kromě vzdušných daimónů se v knize objevují ještě ohniví. Ficino je zmiňuje ve dvanácté kapitole, kde je mimo jiné popsáno, jak se k moci obrazů staví Egypťané a Arabové. Ti mají věřit, že daimóni, kteří obývají světový oheň se mohou do těla člověka vpravit skrze ohnivě či žhavé šťávy.¹⁴⁹

Z mnohým Ficinových zmínek daimónů by se dalo říct, že hlavní kategorií jsou planetární daimóni, nicméně existují dále i daimóni nadpozemští, tedy nebeští, a také daimóni elementární.¹⁵⁰ Co se jejich vzhledu a těla týče, tak záleží, do jaké kategorie patří. Například ti nebeští nemají žádné tělo, zatímco tělo ostatních může být třeba vzdušné nebo éterické.¹⁵¹ Co ale najdeme u všech je duše. Planetární daimóni jsou podobní člověku, akorát postrádají hmotné tělo a žijí v nebeských sférách, odkud řídí příliv nebeské síly do duše a *spiritu* člověka.¹⁵² Novoplatonská hierarchie daimónů by se dala ztotožnit s křesťanskou hierarchií andělů.¹⁵³ Kromě těchto, pro člověka prospěšných daimónů existují i nižší a škodlivé formy se vzdušnými těly, kteří dokáží napadat *spiritus* člověka.¹⁵⁴

Pokud se podíváme celkově na vše, co se o daimónech dozvídáme z knihy *O životě podle nebes*, nejde se bavit o žádném kompletním systému daimónů. Ficinovo chápání světa je poměrně komplikované a detailní. Jeho snahou v tomto díle, bylo

---

¹⁴⁷ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.403

¹⁴⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 513

¹⁴⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 463

¹⁵⁰ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 47

¹⁵¹ tamtéž

¹⁵² tamtéž

¹⁵³ tamtéž

¹⁵⁴ tamtéž

hlavně nabídnout čtenáři dostatečné informace k tomu, aby byl schopen se buď vyvarovat nemocem, nebo se léčit. Už to samotné je velmi rozsáhlé téma, nicméně Ficino připojuje ještě možnost povznášení, či pozvedávání duše, tak aby byla schopna čerpat sílu nebes. S takovým množstvím témat, které nejsou rozhodně jednoduché na vysvětlení, je zřejmé, že se Ficino nemohl věnovat dopodrobna systému daimónů.

Jak se staví k magickému využití sil daimónů?

To, jak se Ficino staví k využívání sil daimónů a k využívání celkově jeho přirozené magie, je pro něj velmi důležité. Právě toto využívání je to, co odděluje zapovězené a démonické magie od té jeho přirozené. Je důležité mít na mysli, že se bavíme o magii, která se objevuje v díle *De Vita*. Jejím primárním zaměřením, je tedy zdraví člověka. To je jeden z hlavních atributů jeho magie a práce s daimóny. Jak jsem zmínila již dříve, Ficino schvaluje pouze magii, která vychází z nezbytnosti, což zdraví člověka bez pochyby je. Dalším důležitým aspektem je její přírodní charakter. Ficino pracuje s přírodními látkami a věcmi, protože věří, že skrze ně máme možnost dostat se k vyšším, tedy nebeským, silám.¹⁵⁵

Daimonická magie

V průběhu třetí knihy *O životě podle nebes* Ficino několikrát popisuje, jak je možné pracovat s daimóny, talismany a obrazy. Mimo to je zde také zmíněno, jakým praktikám je rozumné se vyvarovat. Opět, stejně jako u struktury jeho nauky o daimónech, nejde o samostatné dílo, věnované daimónů. Spíše jsou zde popisováni z toho hlediska, jak by mohli či nemohli být prospěšní pro člověka. Celkově je Ficinoovo používání daimónů v magii velice nepřehledné. Sám si tím totiž nebyl jistý a tento fakt se v jeho psaní dost odráží.

Nejčastěji zmiňovaným typem práce s daimóny je jejich vázání na sochy, figury a obrazy. První zmínka se objevuje v kapitole třinácté. Ficino zde popisuje, jak dávní autoři získávali nebeské síly za pomoci pozemských látek. Důležité je, že nešlo jen o nebeské síly, ale i daimóny bylo možné upoutat do soch. Odkazuje se

---

¹⁵⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 307

zde na Herma Trismegista, podle kterého měli Egypťané pomocí jistých látek světa vkládat duše daimónů do soch.¹⁵⁶ Zde je právě vidět onen přírodní ráz Ficinovi magie. Zmiňuje totiž vkládání nebeských sil či daimónů do soch pomocí látek tohoto světa, tedy pomocí přírodních látek. Popisuje také, že zmíněné připoutávání sil do soch mohlo probíhat pomocí vykuřovadel. Důležité, pro tento proces, bylo jeho načasování. Přírodní látky musí být ve vhodný čas sesbírány a smíseny, jenom pak je možné získat nebeské, nebo daimonické účinky.¹⁵⁷

Ve dvacáté kapitole je popsáno, jak se k moci obrazů staví Egypťané a Arabové. Ficino píše, že podle jejich názoru je moc soch a obrazů natolik velká, že se v nich mají vyskytovat hvězdní duchové.¹⁵⁸ Dále se mají dělit na ty, kteří tyto hvězdné duchy považují za zázračné síly nebes a ty, kteří za nimi vidí spíše daimóny.¹⁵⁹ Tito duchové mají být podobní daimónům v tom, jakým způsobem se vpravují do soch a talismanů. Stejně jako daimóni po vniknutí do člověka manipulují s jeho tělem, mluví skrze něj a provádějí zázraky, tak podobně mají duchové hvězd působit skrze obrazy.¹⁶⁰ Také píše, že ono působení daimónů není možné z důvodu vázanosti daimónů na určitou látku, ale spíše proto, že se radují z uctívání.¹⁶¹ Tento fakt jako by ukazoval na to, že daimóni jsou chápáni jako inteligentní bytosti, které nelze jen tak zmanipulovat. Jsou to spíš oni, kdo využívá člověka. To ovšem neznamená, že pro něj nemohou být užiteční.

Ve dvacáté šesté kapitole se Ficino vrací k tématu zachytávání daimónů do soch a obětí. Rozlišuje zde opět mezi nebeskými daimóny a vzdušnými. Tvrdí, že do soch šlo zachytávat pouze božstvo z tohoto světa, že šlo tedy spíše o nějakou vitální přítomnost z daimónů.¹⁶² Hermés měl tyto sochy vytvářet a k tomu přidávat zpěvy, které lákaly ona božstva. Božstva měla v sochách zůstat díky své zálibě k oněm zpěvům a měla lidem buď prospívat nebo škodit.¹⁶³ Ficino později píše, že se

---

¹⁵⁶ Ficino, *Tři knihy o životě*, str.401-403

¹⁵⁷ tamtéž

¹⁵⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 463

¹⁵⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 463

¹⁶⁰ tamtéž

¹⁶¹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 465

¹⁶² Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 513

¹⁶³ tamtéž

domnívá, že daimóni v sochách zůstávali ne protože by byli připoutáni nebeskými vlivů, ale spíše z vlastní vůle, aby mohli své uctívače nakonec oklamat.¹⁶⁴

V této poslední kapitole se také zabývá tím, zdali jsou daimóni schopni poskytovat věštby budoucnosti. Zmiňuje v této souvislosti Porfyria, který tvrdil, že tam kde byli daimóni skrze své uctívání přítomni, poskytovali podle astronomických pravidel věštby, které byli často velmi neurčitě.¹⁶⁵ Iamblichos má zase ukazovat, že pravá a jistá proroctví nemohou pocházet od zlých daimónů. Pravá proroctví mohou být získána pouze z myslí očištěných božským vanutím.¹⁶⁶ Nelze je tedy získat ani lidským důvtipem ani z přírody.¹⁶⁷ Touto pasáží Ficino říká, že zlý daimóni nemohou poskytnout pravá proroctví, nicméně neříká nic o dobrých daimónech. Ve své korespondenci několikrát zmiňuje, že duše má schopnost věštit. V dopise pro Philipa Valori Ficino tvrdí, že proroctví, která značí smrti velkých mužů nejsou náhodné nebo pouze přirozené události. Ficino dále rozlišuje tři různé typy proroctví, podle toho, od jaké bytosti přicházejí. Nebeské bytosti mají stát za kometami, hromy, blesky a za každým fenoménem, který se objevuje na nebi. Zemětřesení a rozvrácení staveb je dílo "ducha"¹⁶⁸ místa. A konečně osobní strážce se zjevuje ve snech.¹⁶⁹

Práce s daimóny funguje, stejně jako jakákoliv praktika z Ficinovy přirozené magie, na principu podobnosti. Tedy pokud chceme upoutat určitého daimóna do sochy, mělo by tak být učiněno pomocí napodobení podstaty tohoto konkrétního daimóna. Pokud Ficino zmiňuje zachytávání daimónů do soch, většinou se baví o vzdušných daimónech.¹⁷⁰ Zároveň v těchto případech je technikou lákání, nebo zachytávání těchto daimónů do soch právě vykuřování. Působí to tak, jako by způsob zachytávání daimónů měl odpovídat jejich povaze. Vykuřování je práce se vzduchem, takže díky němu přilákáme vzdušné daimóny.

Z toho, jak Ficino v knize *O životě podle nebes* magii popisuje, je jasné, že byl jejím zastáncem a že ji i on sám používal. Otázkou ale pořád zůstává, jestli je tato magie vyloženě daimonická? Touto otázkou se zabýval i D.P. Walker. Hned na

---

¹⁶⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 515-517

¹⁶⁵ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 517

¹⁶⁶ tamtéž

¹⁶⁷ tamtéž

¹⁶⁸ v originále: "The genius of the place shakes and destroys buildings..."

¹⁶⁹ Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, str. 563-564

¹⁷⁰ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 403, str. 513

začátku řešení tohoto tématu píše, že odpověď na tuto otázku nebude ani jednoduchá a ani nijak zvlášť přesvědčivá.¹⁷¹ I tak je podle něj tato otázka důležitá z hlediska toho, jak se Ficinova magie souzní s křesťanskou vírou. Píše, že pokud se Ficinova magie obrací na anděly či daimóny a má za úkol působit na vyšší části duše, tak se nejedná o nic jiného než o samostatné náboženství, jde o oživení starověké pohanské tradice, o astrologický polyteismus, který i ten nejliberálnější katolík nemohl přijmout.¹⁷² I kdyby měla být tato magie povolena, bylo by hloupé snažit se kontaktovat, třeba i ty dobré daimóny, když ti zlí čekají a mohou slyšet jakoukoli prosbu a využít této situace k poškození člověka.¹⁷³

Daimóni podle Ficina mohou ovlivňovat člověka pouze svou přítomností. Vrátím se ještě jednou k pasáži ve dvacáté třetí kapitole, kterou jsem zmiňovala již dříve, kde Ficino popisuje osobní strážce čili daimóny. Kromě toho, že radí věnovat se povolání, které je v souladu s předurčením člověka, také varuje před lidmi, kteří jsou zlomyslní, nešťastní a tak dále. Tito lidé mají být plní zlých daimónů a mají působit zlo.¹⁷⁴ Mají škodit nejen dotykem, ale také pouze svojí přítomností, podobně jako lidé nakažení morem. Ficino zde také zdůrazňuje, že sama blízkost živých těles se považuje za dotyk. Je tomu tak, kvůli výparům, které mají vycházet z tepla, ducha a citů.¹⁷⁵ Později Ficino ještě zmiňuje také údajnou událost, kdy měl Apollónios z Tyany potkat strace, v jehož těle se měl skrývat daimón, který měl pouze svojí přítomností nakazit celé město morem.¹⁷⁶ Naopak Platón měl zase dosvědčovat, že některým lidem prospívala třeba jen přítomnost Sókrata.¹⁷⁷

Ficino se, i když jen velmi krátce, zmiňuje o zahánění daimónů. Odkazuje se v tomto případě na svoji knihu *Proti moru*, kde uvádí, jaké sluneční a jupiterské rostliny mají zázračné síly, které působí proti moru a jedu. Jedna z nich, konkrétně třezalka, pro své údajné schopnosti nese název “zaháněčka daimónů”. Ficino píše, že panuje názor, že chránit se proti zlým daimónům je možné jen za pomoci tří Grácií, nicméně dodává, že určité rostliny mohou působit stejně.¹⁷⁸ Vyhánět daimóny

---

¹⁷¹ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 46

¹⁷² tamtéž

¹⁷³ tamtéž

¹⁷⁴ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 497

¹⁷⁵ tamtéž

¹⁷⁶ tamtéž

¹⁷⁷ tamtéž

¹⁷⁸ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 413

má i hvězda Antares v souhvězdí Štíra, ta má mít kromě toho také schopnost navracet radostnou a moudrou mysl.¹⁷⁹

Pokud daimóny chápeme jako prostředníky pro planetární vlivy, mají stejný vliv jako duše světa. Jediný rozdíl mezi nimi je ten, že zatímco duše světa je více obecná a neosobní, daimóni mají spíše individuální a osobní charakter. D.P. Walker píše, že by bylo náročné věřit, současně v oba druhy planetárního vlivu, že nebeský duch nemůže být zároveň osobní a neosobní.¹⁸⁰ Jednou z možností, jak tento problém vyřešit, je předpokládat, že onen neosobní duch působí hlavně na tělo a ducha člověka, zatímco ten osobní, tedy daimón, který sám má duši, působí hlavně na duši a mysl člověka.¹⁸¹

Za jakýmkoliv planetárním vlivem, i když se třeba vztahuje jen na lidské tělo, může stát zároveň daimón. Nikdy si tím člověk nemůže jistý. Jedinou možností je doufat a dávat si pozor na to, že prostředky, kterými byl vliv docílen, nepotřebovali ke svému uskutečnění síly daimóna, tedy že nešlo o modlitby, obrazy nebo slova, které by mohly být efektivní jenom díky další inteligentní bytosti, která by je pochopila a pak docílila jejich snahy.¹⁸² Tím se ukazuje znovu důležitý atribut daimónů. Tím, že mají duši, tak jsou to inteligentní bytosti, schopny se rozhodovat samy za sebe, a i tak jednat.¹⁸³ To už bylo dříve patrné z Ficinova popisování, jak zůstávají v sochách ne kvůli tomu, že by tam byli látkou drženi, ale protože si libují v uctívání.

Nicméně magie popisovaná v knize *O životě podle nebes* se týká práce s planetárními daimóny a toho, jak pomocí nich získávat různé výhody. V rámci toho se Ficino několikrát vrací k tomu, jak bylo dříve zacházeno se sochami a obrazy. Přiznává, že i když byly tyto praktiky v minulosti zamýšlené dobře, tak sešly z cesty a vymkly se kontrole.¹⁸⁴ Je vidět, že si Ficino uvědomuje nebezpečí, které s sebou tato magie přináší, ale i tak je zřejmé, že si Ficino přitahuje a že si ji velmi cení. Ficino se s tímto vyrovnává tak, že tvrdí, že pokud tato magie zůstane v úzkém filosofickém

---

¹⁷⁹ Ficino, *Tři knihy o životě*, str. 365

¹⁸⁰ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 47

¹⁸¹ tamtéž

¹⁸² Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 48

¹⁸³ tamtéž

¹⁸⁴ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 51

kruhu a nedostane se k těm nevzdělaným, nemá, kdo z ní udělat modlářství.¹⁸⁵ Otázkou ale je, jestli je možné tohoto docílit.

V apologii svého spisu *De Triplici Vita* Ficino odmítá démonickou magii. Je ale možné, že ve chvíli, kdy apologii psal už očekával nějaké potíže spojené s jeho knihou, nebo že už byl dokonce obviněn z používání nebezpečné magie. Apologie byla sepsána v září roku 1489 a z různých dopisů, které Ficino napsal v období mezi květnem a srpnem roku 1490 je možné vysoudit, že se Ficino obává toho, jak bude *De Vita* přijata v Římě a tím pádem se snaží získat si papežovu podporu.¹⁸⁶

Z toho vyplývá, že jedinou magii, kterou Ficino mohl otevřeně doporučovat byla jeho přirozená magie, která se soustředila na povznášení duše člověka pomocí přírodních látek. Jde tedy o nedémonickou magii. Nejde zároveň o to, že mu v propagaci jiné magie bránil pouze strach z Říma, ale do jisté míry i jeho svědomí, protože i démonická magie, která se zaměřuje na dobré a prospěšné daimóny se mohla vymknout kontrole, pokud by opustila vzdělaneckou půdu.¹⁸⁷

Celkově bych jeho postoj k magickému využívání daimónů shrnula asi tak, že Marsilio Ficino se ve své knize *De Vita* zabývá myšlenkou daimónů a jejich vlivem na lidský život. Je však důležité poznamenat, že Ficino se v chápání daimonů nezaměřoval na magické praktiky nebo rituály, ale spíše na jejich filosofický a duchovní význam. Ficino věřil, že daimóni jsou součástí hierarchické struktury duchovních bytostí, které spojují lidi s božstvím, a že se člověk může přizpůsobit vlivu daimónů a přiblížit se tak božství. Ačkoli tedy Ficinova filosofie zahrnuje myšlenku daimónů, nezaměřuje se na používání magie nebo rituálních praktik s nimi spojených.

Jinými slovy, pokud se rituální praktiky, jako je třeba práce s talismany, obrazy, nebo může jít například o vykuřování a různá zaříkadla, zaměřují na uctívání daimónů, jde podle Ficina o démonickou a zapovězenou magii. I kdyby šlo o uctívání dobrých daimónů, nikdy si nemůže být člověk jistý, kdo jeho slova uslyší, a tudíž je lepší je nepoužívat. Nicméně s čím Ficino pracuje a co podle něj není démonické ani v rozporu s křesťanskou vírou, je navádění duši či *spiritu* člověka tak, aby byl

---

¹⁸⁵ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 51

¹⁸⁶ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 52

¹⁸⁷ Walker, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*, str. 53

schopen přijímat nebeské dary. To je magie, které se Ficino věnuje a kterou doporučuje ve svém spise *De Vita*.

Závěr

Pro pochopení Ficinovy práce s daimóny je nejdříve nutné mít povědomí o jeho filosofii a obecně o jeho přirozené magii, stejně tak jako o zdrojích, ze kterých Ficino čerpá. Ficinova filosofie úzce navazuje na Platóna, Plótína a platoniky a novoplatoniky, pozdně antické i středověké. Svět je podle něj uspořádán podle nebes, která byla vytvořena v harmonii. Jeho filosofii je zároveň velmi hierarchická. Věří v existenci vyšších bytostí a sfér, které dohromady propojují pozemský svět s tím nebeským. Důležité místo v jeho filosofii zaujímá duše. Věřil v její nesmrtelnost a v její funkci coby středu všech věcí. Ficino byl zároveň křesťanem, takže je také důležité mít na mysli, že nad vším stojí právě jeden Bůh.¹⁸⁸

Co se jeho přirozené magie týče, odvíjí se také od této harmonie světa a pracuje hlavně na principu podobnosti. Jde o magii přirozenou. Ficino několikrát v díle *Tři knihy o životě* opakuje, že rozhodně nepracuje s magií démonickou. Využívá pouze přírodních věcí a pomocí nich, díky napodobování vyšších sfér se snaží v lidském životě nastolovat zpět onu harmonii, tedy léčí nemoci, nebo radí, jak žít dlouhý a spokojený život. Všechny praktiky, o kterých se v rámci hlavně poslední knihy *O životě podle nebes* zmiňuje, jako je vytváření obrazů, písní, talismanů nebo vykuřování, fungují podle stejných pravidel. Cílem jeho magie není ovládat nebo uctívat nadpřirozené bytosti či božstva. Jde o vliv na duši člověka, její povznesení a připravení, aby byla schopna přijímat vyšší síly.

Celá Ficinova přirozená magie stojí na jeho astrologii. Jeho astrologie byla komplexním systémem, který vycházel z řady filosofických a duchovních tradic a měl poskytnout komplexní pochopení světa přírody a lidského osudu. Ficino věřil, že planety mají silný vliv na lidské záležitosti a že jejich pohyby a konfigurace mohou odhalit důležité aspekty charakteru a potenciálního osudu člověka. Ficino do své astrologie zahrnul také vliv stálic a duchovních bytostí. Celkově byla Ficinova astrologie syntézou tradičních astrologických názorů s platónskou filosofií a křesťanskou teologií.

Jeho vztah k daimónům nelze rozhodně nazvat jako jednoduchý. Co víme určitě je, že Ficino věřil v jejich existenci a připisoval jim náležité místo v řetězci

---

¹⁸⁸ Hankins, *Renesanční filosofie*, str.124-125

všech věcí v univerzu. Daimóny chápal jako duchovní, inteligentní bytosti s vlastní duší. Existuje několik možností jejich dělení. Víme určitě, že kromě daimónů hodných a člověku prospěšných existovali i daimóni zlí, kteří lidem škodili. Existují také daimóni planetární nebo je možné je rozdělit podle různých elementů. Zároveň každý člověk má své dva osobní daimóny, jednoho již od narození a druhého učeného podle svého povolání. Tito osobní daimóni mají člověku pomáhat a navádět ho správným směrem. Vzhledem k tomu, kolik druhů daimónů podle Ficina existuje a jak je jejich nauka rozpracovaná je zřejmé, že ji Ficino musel akceptovat.

Naopak ale rozhodně nebyl zastáncem jejich uctívání, takové praktiky Ficino sám nazýval démonickou a zapovězenou magií. Daimóny tedy chápal jako pomocníky a prostředníky pro získání vyšších nebeských sil. Nikdy je ale neuznával jako cíl svojí magie. Varoval několikrát před jejich uctíváním. Magické praktiky, které s daimóny pracovaly, například jejich vázání na sochy či obrazy, Ficino nedoporučoval. Věřil, že za určitých podmínek by mohly být prospěšné. Nicméně tyto podmínky byly těžce udržitelné, ne-li nemožné, a tudíž se Ficino od těchto praktik úplně odvrací. Jeho práce s daimóny spočívala, stejně jako celá jeho magie, v napodobování jejich povahy pomocí přírodních látek a díky tomu pozvedávání duše člověka a přibližování se k božství. To je cíl celé Ficinovy přirozené magie.

Bibliografie

- Brian P. Copenhaver, *Magic in Western Culture*, New York: Cambridge University Press, 2015.
- Marsilio Ficino, *Tři knihy o životě – De vita libri tres*, Editovala Jana Slezáková, Přeložil Jakub Hlaváček a Zdeněk Žalud, Latinsko-České vydání, Praha: Oikoymenh, 2020.
- Paul Oscar Kristeller, *Osm filosofů italské renesance*, Přeložil Nejeschleba Tomáš, Praha: Vyšehrad, 2007.
- Thorndike, Lynn, *A History of Magic and Experimental Science*, vol. IV, New York: Macmillan, 1934.
- Walker, Daniel Pickering, *Spiritual and Demonic Magic: From Ficino to Campanella*. Pennsylvania: Penn State Press, 2000.
- Yates, Frances A, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, London: Routledge and Kegan Paul, 1964.
- Hankins, James, ed. *Renesanční filosofie*. Přeložil Martin Pokorný. Dějiny filosofie, 7. Praha: Oikoymenh, 2011.